

Een aanzienlijk deel van het natuur- en landschapsbeheer ligt in de handen van boeren en buitenlui. Particulieren laten zien flink wat – professioneel – werk te kunnen verzetten, maar soms is er nog een behoorlijke slag te slaan naar planmatig beheer en ontwikkeling. De administratie bestaat uit losse papieren en fysiek kaartmateriaal, soms wordt er wat bijgehouden in Excel, maar vaak werkt iedere betrokkene met zijn eigen stukje informatie en vanuit zijn eigen beeld. Het nieuwe beheersysteem Betula zou uitkomst kunnen bieden.

— Lotty Nijhuis (journalist)

foto Lotty Nijhuis

Particulier natuurbeheerder Van Heemstra en agrarisch natuurbeheerder Klein Gunnewiek testen beheersysteem Betula-beheer.

Van werken ‘uit het hoofd’ naar digitaal plannen

> BETULA-BEHEER-BEHEER IS EEN INITIATIEF van Frans van Diepen van Goed-Landbeheer. Al meer dan 15 jaar geleden concludeerde Van Diepen tijdens zijn werk bij Landschapsbeheer dat landgoedeigenaren en andere particulieren hun groenbeheer veel planmatiger zouden kunnen aanpakken. Twee jaar geleden werd het idee in een nieuwe en modernere vorm gegoten. Met zijn eigen kennis van groenbeheer en planning, miste hij alleen nog de technische kant van het verhaal. Hij vond daarvoor een partner in Bram van Rooij van onderzoeks- en adviesbureau ROM3D.

Aan de keukentafel van ROM3D op het Twentse platteland laten beide heren met plezier zien hoe het systeem werkt. Van Rooij logt in op Betula-beheer-beheer.nl. Het systeem staat dus online, en daarmee is het overal toegankelijk en te bewerken door mensen met een gebruikersnaam, wachtwoord en de juiste rechten. De landgoedeigenaar moet daar toestemming voor geven. Het scherm toont een overzichtspagina met een overzichtskaart, wat algemene gegevens van het landgoed en het laatste nieuws. Samen met de menu-opties ‘downloads’ en ‘adressen’, waar aanvullende informatie kan worden opgeslagen, zou het systeem bijna door kunnen gaan voor een algemene publiekswaarschijnlijkheid. Van Rooij laat zien hoe deze zijn opgebouwd: wederom een kaart, waarop kan worden ingezoomd en de verschillende landschapselementen in een specifieke kleur staan weergegeven. Daarachter wordt voor ieder afzonderlijk element uitgebreid maar overzichtelijk informatie weergegeven: waar bestaat het uit, welke maatregelen moeten gedaan worden, door wie en wanneer? Op de rapportage-pagina kan een selectie gemaakt worden van

beheermaatregelen. Een beheerder kan opvragen wat er in een bepaalde periode moet gebeuren. Wat terugkomt is een overzichtelijke lijst met maatregelen en een kaartje waarop de bijbehorende elementen worden aangegeven.

Less is more

Betula-beheer-beheer maakt het natuurbeheer systematischer en verwijst de losse papieren definitief naar de prullenbak. Voor de particuliere natuurbeheerder nieuw, maar de vraag is of Van Diepen en Van Rooij met Betula-beheer echt iets nieuws op de markt brengen. Er bestaan immers andere beheersystemen, zoals het vorig jaar gelanceerde CMSi. En dat stelt zich ook gewoon open voor particulieren. Van Diepen geeft toe dat de mogelijkheden van CMSi groot zijn. “Maar het zit wel een stuk moeilijker in elkaar dan Betula-beheer-beheer. Onze doelgroep bestaat uit mensen die op computergebied niet altijd even goed onderlegd zijn. Of gewoon niet willen investeren in de kennis van bijvoorbeeld digitale beheersystemen en GIS. En één van onze uitgangspunten was gebruiksvriendelijkheid.” Van Rooij vult aan: “Daar zitten natuurlijk wel beperkingen aan. Bij elke aanpassing vragen we ons af: zit de gebruiker erop te wachten en kan hij ermee omgaan? Het is een keuze. Maar het systeem staat of valt met de gebruiker. Wij willen graag dat iedereen er binnen een half uur mee kan werken.”

Voor een goede planning en communicatie

De website doet inderdaad eenvoudig aan. Maar volgens de makers biedt het de gebruiker eigenlijk alles wat deze in eerste instantie nodig heeft.

Landgoed de Laan

Landgoed de Laan is een privaat landgoed. Het landgoed bestaat uit twee los van elkaar gelegen complexen De Laan Leersum en Amerongen van ieder 200 ha groot. Complex Amerongen is gelegen ten westen van Veenendaal op de noordelijke van de Utrechtse heuvelrug, overgaand in de Gelderse Vallei.

Complex Amerongen bestaat uit:

Bos	74,60 ha
Natuur	15,82 ha
heide	11,60 ha
natuurlijk grasland	4,3 ha
Landschapselementen	8,30 ha
Agrarische percelen	101,28 ha
Overig	2,2 ha

Laatste nieuws

- Vogelkersbestrijding
- Schaapskudde op landgoed
- Bosaanplant Bloemheuvel

[Nieuws overzicht](#)

Startpagina voor het betreffende gebied.

Het landgoed heeft een rangschikking volgens de Natuurschoonwet en is als zodanig opengesteld.

Klik op de kaart om naar het beheersysteem te gaan.

- Base Layer
- Ondergrond
 - Luchtfoto
- Overlays
- Bospercelen
 - Landschap
 - Natuur
 - Paden en wegen
 - Watergangen
 - Klik hier voor de elementcode
 - Selectie
 - Kadastrale percelen

Kies één van onderstaande opties en klik op de kaart om informatie over een beheerobject op te vragen.

- Alle zichtbare lagen
- Bos
- Landschap
- Natuur
- Paden en wegen
- Watergangen
- Kadastrale percelen

Verschillende kaarten zijn op te vragen, waarbij meerdere lagen geactiveerd kunnen worden.

Indien u voldoende rechten bezit, dan kunt u de gegevens van dit beheerobject [hier](#) bewerken

Vak	Afd	Soort element	Functie	Beheerstype	Bostype SNL	Oppervlakte: 9900 m ²
3	3m	loofbos	multifunctioneel	opgaand	Vochtig bos met productie	
		Subsidie	Bedrag:			
		SNL - Natuur	.			
Beschrijving						
Relatief mooie eikenopstand met toekomstdunning 2012. Mindere kwaliteit eiken voor brandhouttoegst.						
		Bomenlaag bedekkingspercentage: 80 %	Struiklaag bedekkingspercentage: 30 %	Kruidenlaag bedekkingspercentage: 90 %		
		Eik - Zomereik : 8 %	Lijsterbes : - %	Pijpestrootje : 7 %		
		Berk - Ruwe berk : - %	Vuilboom : - %	Bochtige smele : 3 %		
		- : - %	- : - %	- : - %		
Hoofdcategorie	Beheersmaatregel	Frequentie	Jaar	Uitvoering	Periode	
Bepanting	dunnen toekomstdunning	8	2012	Loonwerker	Najaar	
Opmerkingen						
vrijstellenkwaliteit- en mengbomen						
Bepanting	dunnen randen	8	2015	Loonwerker	Najaar	
Opmerkingen						
-						
Opmerkingen						
-						
Beheersverantwoordelijke						
Landgoed						
Opmerkingen:						
Pakket 4265 Omvormingspakket bos met verhoogde natuurwaarde						

Na aanklikken van een vak verschijnen de details.

Het hebben van goed kaartmateriaal is bijvoorbeeld voor de meeste particulieren al een hele vooruitgang. Betula-beheer-beheer voorziet de gebruikers op ieder moment en op iedere plaats van actuele informatie, wat adaptief en planmatig beheer mogelijk maakt. Het beheerplan van landgoederen – statisch, vaak voor tien of twintig jaar vastgelegd en daardoor niet realistisch – is nu waar nodig aan te passen. Dat maakt het werk makkelijker en efficiënter, maar is ook goed voor de kwaliteit én de portemonnee. Van Diepen: “Met dit systeem heb je over je maatregelen nagedacht en gebeurt het werk op tijd. Je kunt maatregelen combineren, je voorkomt achterstallig onderhoud en ziet dingen minder snel over het hoofd. En je kunt het werk beter over de tijd verdelen. Blijkt de druk structureel hoog, dan kun je besluiten extra mankracht in te schakelen.”

Op de tweede plaats is Betula-beheer-beheer een belangrijk communicatiemiddel. “Bij een landgoed zijn verschillende partijen betrokken, de eigenaar – die soms verder weg woont – de beheerder, de rentmeester, ieder met hun eigen ideeën,” licht Van Diepen toe. “Ze werken niet vanuit één beeld. Met Betula-beheer komt er één systeem. Dat komt het draagvlak en de communicatie ten goede.” De nieuwspagina dient voor de wat meer informele kennisdeling. Zo kunnen ook familie – soms ook

mede-eigenaren – en vrienden op de hoogte blijven. En dat zorgt weer voor betrokkenheid.

Niet alleen voor landgoederen

Dat particuliere natuurbeheerders gebaat zijn bij een meer planmatige werkwijze lijkt aannemelijk. Of dit systeem ook echt het Ei van Columbus is, moet het komende jaar uitwijzen. Dan gaat een divers aantal gebruikers proefdraaien. Onder hen de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer (VAN) Berkel en Slinge, die op zoek is naar één praktisch systeem om de dagelijkse gang van zaken te regelen. “Behapbare brokken om de uitvoerders aan het werk te zetten”, zo legt Wilfried Klein Gunnewiek uit wanneer hij bij het gesprek aanschuift. De VAN regelt subsidie voor boeren die landschapsbeheer uitvoeren, maar heeft ook 46 hectare in eigen bezit, verspreid over verschillende percelen en landschapselementen. Veel betrokkenen dus. Eén communicatief systeem met informatie gekoppeld aan kadastrale gegevens moet uitkomst gaan bieden. Daarnaast wil de VAN graag de beschikbaarheid van streekhout in kaart brengen. Drie jaar geleden startte de vereniging met een aantal Achterhoekse agrarische natuurverenigingen, gemeenten en Kreisen uit Duitsland een project rond stoken op streekhout. Tijdens het afsluiten van contracten bleek er

behoefte om garanties te kunnen geven over de biomassa-stroom. Kreis Steinfurt ontwikkelde een eigen programma. De VAN wil nu hetzelfde, met daarbij ook de aandacht voor de ecologische waarde van gronden.

Vastleggen voor de toekomst

Ook Gijs van Heemstra van Landgoed Verwolde is aanwezig. “Een gebruiksvriendelijk systeem waar je vanaf meerdere plekken bij kunt voor de actuele stand van zaken”, dat is waar Van Heemstra naar eigen zeggen naar op zoek is. Het landgoed van de familie van zijn vrouw in Laren (Gelderland) is circa 400 hectare groot, 180 landschapselementen rijk, en hij werkt voornamelijk ‘uit het hoofd’. Dat loopt zo langzaam tegen zijn grenzen aan. In 2010 stelde Van Heemstra met zijn vrouw een toekomstplan op met als visie om het landgoed rendabel over te kunnen dragen op de volgende generatie. Niet alleen een uitstekend moment om alles goed vast te leggen voor de toekomst, maar ook om eens op zoek te gaan naar een manier om beheer efficiënt bij te houden. Dus ook Van Heemstra gaat aan de slag met Betula-beheer-beheer.

Vastgoed

De eerste gebruikers hebben zich dus al aangemeld, maar het systeem is nog steeds volop in ontwikkeling. Naast groenbeheer (bos, natuur- en landschapselementen, wegen en waterlopen) is onlangs ook een vastgoedlaag bestaande uit (verpachte) gronden en opstallen toegevoegd. Van Rooij: “We gaan uit van het groenbeheer, maar vastgoed is natuurlijk ook een wezenlijk onderdeel van een landgoed.” En waarom zou je dan niet kijken of je de relevante informatie zoals bekend op het kantoor van de rentmeester, direct aan Betula-beheer kunt koppelen? Van Diepen en Van Rooij zochten contact met Evert-Jan Meulenkamp van Meulenkamp Automatisering, leverancier van het veelgebruikte systeem Contract

Initiatiefnemers Frans van Diepen en Bram van Rooij.

foto Lotty Nijhuis

Administratie (CA). Die zag wel wat in een samenwerking. Van Diepen benaderde vervolgens Rentmeesterkantoor Noorderstaete rentmeesters. Het kantoor is niet alleen een gebruiker van CA, maar maakt de informatie bovendien al enige tijd digitaal voor haar opdrachtgevers beschikbaar. Ook Noorderstaete besloot in te stappen. Mireille Blokhuis licht toe: “De groene kant hebben we nog niet binnen ons systeem. Deze samenwerking biedt een mooie mogelijkheid voor onze opdrachtgevers om informatie over lopende contracten, kadastrale percelen en opstallen en groen in één systeem te combineren.”

Een eerste pilot is inmiddels gedraaid en met succes afgerond. Betekent dit dat meer rentmeesterkantoren zullen volgen? Dat zal zo’n vaart niet lopen, denkt Blokhuis. Ze benadrukt dat de verschillen tussen rentmeesterkantoren groot zijn. Niet allemaal zijn ze even ver gevorderd met hun digitale systemen. Daarnaast hangt het af van de opdrachtgever. Desalniettemin is ze positief, vooral over de gebruiksvriendelijkheid van het systeem. Kansen ziet ze vooral voor de eigenaren die relatief weinig ondersteuning nodig hebben van een rentmeesterkantoor, maar wel behoefte hebben aan actuele informatie. “Het is nog wel kijken en zoeken, maar we zijn dermate enthousiast dat we voor één van onze beheerders een offertetraject zijn gestart. Intern gaan we nu kijken: voor wie is het verder nog toepasbaar? Maar ik ben er van overtuigd dat ons systeem en Betula-beheer elkaar kunnen versterken. En daar kan onze opdrachtgever profijt uit halen.”

Samen verder

De ontwikkeling van Betula-beheer-beheer verloopt vooral samen met de potentiële gebruikers. En zo zien die gebruikers het zelf ook. Van Heemstra: “Ik noem het liever samenwerking dan dat wij klant zijn. Studenten van Van Hall Larenstein doen samen met Alterra bij ons bijvoorbeeld onderzoek naar biomassa. Die kennis willen we graag met Betula-beheer delen.” Aan welke verbetering maker en gebruiker op dit moment al denken? Eenvoudige toepassingen zoals een financiële planning en de door de VAN en Landgoed Verwolde gewenste biomassa-informatie bijvoorbeeld. Ook moet de beperkte aandacht voor SNL wat worden uitgebreid; er zijn gesprekken met Dienst Regelingen om de kaarten geschikt te maken voor de subsidieaanvraag. Overigens zal niet klakkeloos elke suggesties worden gehonoreerd. Altijd zal het team van Betula-beheer de afweging maken: hebben veel mensen er wat aan, of wordt het er alleen maar onnodig ingewikkeld van?

Uiteindelijk zal dit jaar uitwijzen of het systeem in de praktijk aan de verwachtingen voldoet. Zo niet, dan is het voor VAN Berkel en Slinge in ieder geval nuttig geweest om alle gegevens eens op een rij te zetten, reageert Klein Gunnewiek praktisch. Van Heemstra, tevens bestuurslid van het Gelders Particulier Grondbezit, voegt daaraan toe: “De landelijke Federatie Particulier Grondbezit (FPG) had een voorkeur voor CMSi, want CMSi zou meer zekerheid bieden, er zit een grotere organisatie achter. Maar dat systeem is misschien wel kostbaarder en zeker complexer, en vooral geschikt voor grote partijen. Je loopt natuurlijk altijd risico als je een keuze maakt voor een softwarepakket, maar heel veel verschillende partijen, ANVs, rentmeesters, hebben al interesse getoond. Ik vind dat je ook niet moet blijven hangen in een ideaalbeeld – na Betula-beheer of CMSi komt wellicht weer een ander systeem. Uiteindelijk moeten we gewoon ergens beginnen.” <

Lotty Nijhuis, redactie@vakbladnbl.nl